

Planteavl 1914.

Af Statskonsulent K. Hansen.

Et Høstudbytte af den samlede Størrelse, som Aaret 1914 gav, vilde for 10 Aar siden være bleven betegnet som den største Høst, Danmark nogensinde havde haft. At den nu betegnes som en lille Høst er et talende Vidnesbyrd om den Stigning i Jordens Udbytte, der i vor Tid finder Sted. Omregnes samtlige vigtigere Høstprodukter — Korn, Roer og Kartofler, Hø og Halm — til ensartede Enheder, nærmest i Forhold til deres Foderværdi, og man regner 1 Enhed = 100 kg Korn = 100 kg Roetørstof = 100 kg Kartoffeltørstof = 250 kg Hø = 500 kg Halm faaes for den forløbne Del af det nye Aarhundrede følgende Antal saadanne Enheder, der her betegnes som Høst-Enheder*):

1900....	39.5	Mill. Høst-Enheder	1908....	51.2	Mill. Høst-Enheder
1901....	39.4	— — —	1909....	52.1	— — —
1902....	42.2	— — —	1910....	52.7	— — —
1903....	44.5	— — —	1911....	51.6	— — —
1904....	42.3	— — —	1912....	56.2	— — —
1905....	43.4	— — —	1913....	56.9	— — —
1906....	49.5	— — —	1914....	47.9	— — —
1907....	51.0	— — —			

*) En fælles Enhed for alle Høstprodukter er, saa vidt vides, først benyttet af *Rudolf Schou* i »Om Landbruget i Danmark«, Kbh. 1900, hvor Høstprodukterne er beregnet som »Korn-Enheder«. 1 Korn-Enhed er her et Pund Korn osv. Det statistiske Departement

Det ses heraf, at vi skal tilbage til 1905 for at træffe et lavere Udbytte. Sammenlignes 1914 med Gennemsnitshøsten for det forudgaaende Femaar, 1909—13, gav 1914 et Mindreudbytte af 6 Mill. Høst-Enheder eller — i Henhold til det foregaaende — et Mindreudbytte svarende til 6 Mill. hkg Korn. Hvad denne Nedgang betyder, udtrykt i Pengeværdi, lader sig ikke sikkert beregne. Men vil man i Betragtning af de abnormt høje Foderstofpriser anslaa en Værdi af 20 Kr. pr. hkg, betyder den nævnte Nedgang i Høstudbyttet et Tab for vort Landbrug paa 120 Mill. Kr. Vil man sammenligne 1914 med Gennemsnittet af de 2 nærmest forudgaaende Aar — og dette vil til en vis Grad være berettiget — kommer man til et Mindreudbytte for 1914 af 8.6 Mill. Høst-Enheder, svarende til 172 Mill. Kr. Dette Forhold synes der ikke at være lagt tilstrækkeligt Mærke til i Betragtninger over Landbrugets økonomiske Stilling i det første af Krigsaarene.

Underskuddet fordeler sig noget forskelligt paa Høstens Hovedposter. Udbyttet af de 4 Hovedposter Kærne,

optog senere denne Størrelseangivelse, der imidlertid har den Fejl, at Enheden er for lille, i det man herved faar altfor store Tal at arbejde med (et 11-zifret Tal for et Aars Høstudbytte). I Erkendelse heraf er Departementet nu gaaet over til at benytte Ton som Enhed og betegner 1 Ton som 1 »Afgrode-Enhed«. Ved saaledes paa en Gang at gøre Enheden 2000 Gange saa stor som tidligere er man imidlertid naaet til den modsatte Yderlighed og har faaet altfor store Enheder; skal man ved Hjælp af disse angive Størrelsen af Afgroder af et mindre Areal, f. Eks. 1 Td. Ld. eller 1 ha, maa man benytte 2 à 3 Decimaler, hvilket er ubekvemt. Forf. har indført Betegnelsen »Høst-Enhed« — der iøvrigt ikke frembyder andre Fortrin for »Afgrode-Enhed«, end at det er kortere og falder lettere — og forstod ved en Høst-Enhed 100 Pd. Korn osv. Efter Overgangen til Meter-systemet vil det være naturligare at lade en Høst-Enhed betyde 100 kg (= 1 hkg). Dette synes at være en ret passende Størrelse, der har den Fordel, at den for Kornafgrødernes Vedkommende falder sammen med »Fold«, idet man herefter ved »Fold« ubetinget bør forstaa Hektokilogram pr. Hektar; det er paa Tide at faa dette slaact fast, førend det upraktiske Hektoliter pr. Hektar har indsneget sig.

Rodfrugter (incl. Kartofler), Hø og Halm stiller sig saaledes, udtrykt i Høst-Enheder:

	1914	1909—13	Undersk. 1914
Kærne	19.500.000	22.900.000	3.400.000
Rodfrugter	16.400.000	16.800.000	400.000
Hø	6.500.000	7.200.000	700.000
Halm	5.500.000	7.000.000	1.500.000
Ialt	47.900.000	53.900.000	6.000.000

Det ses heraf, at det særlig er Kornavlén og uheldigvis først og fremmest Kærneudbyttet, der var for lille, idet over Halvdelen af Underskuddet hviler paa Kærneudbyttet. Derimod nærmer Rodfrugt- og Høavlén sig til Gennemsnittet. At Halmudbyttet var knapt, blev saa meget føleligere, som 1913 ogsaa gav en lille Halm-afgrøde, og der var derfor ingen Beholdninger af Halm fra det foregaaende Aar.

Hvorledes det samlede Høstudbytte stillede sig i Landets forskellige Egne fremgaar af følgende efter Høststatistiken gengivne Oversigt, hvis Tal angiver i Procent, hvor mange Høst-Enheder, der avledes i hvert enkelt af Landets Amter i 1914, naar Gennemsnittet af Udbyttet i Femaaret 1909—13 for hvert Amt sættes = 100 (Eks.: naar Tallet for Frederiksborg Amt er 80.1, vil dette sige, at Frederiksborg Amts Høstudbytte var 19.9 pCt. mindre i 1914 end i Gennemsnittet for 1909—13). Amterne er ordnede efter Procenttallenes Størrelse. Hertil er føjet Oplysninger om det absolute Høstudbytte for hvert Amt i 1914 og i Gennemsnit af Femaaret 1909—13, angivet i Høst-Enheder pr. ha af den dyrkede Jord.

Det vil af Tabellens første Talkolonne ses, at medens Nordøst-Sjælland (Frederiksborg Amt) kun har $\frac{4}{5}$ af sit normale Høstudbytte, har Sydøst-Jylland (Vejle Amt) et Udbytte, der paa det nærmeste svarer til Gennemsnittet for det forudgaaende Femaar. Mellem disse Yderpunkter ligger det øvrige Land saaledes, at Køben-

Amter	pCt. i 1914 af 1909—13	Høst-Enheder pr. ha	
		1914	1909—13
Frederiksborg	80.1	22.6	28.2
Københavns	81.2	24.6	30.3
Randers	82.0	22.6	27.5
Hjørring	82.1	19.0	23.1
Aalborg	84.8	19.3	22.8
Sorø	87.8	27.2	31.0
Holbæk	87.9	27.9	31.8
Viborg	90.4	21.5	23.8
Thisted	92.2	25.4	27.6
Aarhus	92.2	26.9	29.2
Ringkøbing	95.3	21.0	22.1
Maribo	95.7	31.6	33.0
Odense	96.1	31.4	32.6
Præstø	96.6	29.3	30.3
Bornholms	96.6	29.5	30.6
Svendborg	97.3	32.7	33.6
Ribe	97.6	20.0	20.5
Vejle	99.3	27.5	27.7

havns Amt og det nordlige og nordøstlige Jylland har en meget lille Høst, Vest- og Midt-Sjælland noget under Aarets Middelhøst, Norvest-, Midt- og det mellemste Øst-Jylland omkring Aarets Middel, Ringkøbing og Odense Amter, det sydøstlige Sjælland, Lolland, Falster og Bornholm har noget over Aarets Middel, og Sydøst-Fyn og Sydvest-Jylland nærmer sig til normalt Udbytte.

Hvad de enkelte Afgrøder angaar, da var Hveden den eneste Kornafgrøde, der i Kærneudbytte naaede op over Gennemsnittet for Femaaret 1909—13, idet Hvedehøsten for 1914 er opgjort til 157.000 Tons imod 147.700 Tons for 1909—13, altsaa et Merudbytte af 9300 Tons. Udbyttet var ret godt i alle hvededyrkende Egne, uden store Forskelligheder fra Egn til Egn.

Rugen var for saa vidt Modsætningen til Hveden, som den var Aarets daarligste Afgrøde. Den samlede Rug-

høst er beregnet til 284.400 Tons imod 448.300 Tons som Gennemsnitshøst for 1909—13, altsaa et Mindreudbytte af 164.300 Tons eller en Nedgang paa 37 pCt. Det er overhovedet den mindste Rughøst, der er konstateret her i Landet siden 1875; længere tilbage har man som bekendt ingen sikre høststatistiske Oplysninger. Aarsagen til dette ugunstige Resultat er først og fremmest at søge i et usædvanlig ringe Foldudbytte. Dette var nemlig saaledes (hkg pr. ha):

	1914	1909—13	Nedgang
Øerne	19.0	23.5	4.5
Jylland	12.9	15.2	2.3
Hele Landet	14.7	18.0	3.3

Som det ses, var Rugen forholdsvis daarligst (Nedgangen i Foldudbyttet størst) paa Øerne. Men naar Landets Rughøst opføres med et saa lille Tal, skyldes dette foruden det lave Foldudbytte en fra de forudgaaende Aar fortsat Formindskelse af Rugarealet (Aarsagerne til denne Formindskelse findes omtalt i T. f. L. 1913 S. 519). — Det er vanskeligt at finde fyldestgørende Forklaring til, at Rugfoldene blev saa usædvanlig smaa. Der er dog ikke Tvivl om, at Aarsagen dertil delvis maa søges i Forholdene ved Saaningen. Høsten 1913 afsluttedes nærmest sent, og som Følge deraf blev megen Vintersæd saaet senere end ønskeligt, dog neppe senere end at der for den Sags Skyld kunde være bleven gode Afgrøder, naar Forholdene iøvrigt havde været gunstige. Men værre var det, at Jorden gennemgaaende var lidet bekvem ved Saaningen; over store Dele af Landet havde August Maaned givet en Regnmængde, der laa langt under det for denne Maaned normale, og da September i de fleste Egne gav meget lidt Regn, var Jorden ved Saatiden temmelig udtørret, og de lerede Jorder var knoldede. Rugen er som bekendt meget følsom for Saaning i ubekvem Jord, og den første synlige Følge var, at den kom for tyndt op. I Løbet af Oktober blev

Jorden vel opblødt, men hvad der nu spirede, forholdt sig som det var saaet 2 à 3 Uger før sent. I den usædvanlig milde Vinter fik den ikke den »Hviletid« til Udvikling af Sideskud (»Buskning«), som Rugen ikke synes at kunne undvære. Følgen var, at den gennemgaaende blev for tynd. I Blomstringstiden indtraf der i store Dele af Landet Regn og Storm, og Bestøvningen blev sikkert mangelfuld; usædvanlig mange Spring i Aksene bekræftede senere dette. Endelig indtraf der stærke Regnskyl dels i Juni, dels i Juli, der slog Rugen stærkt i Leje, særlig paa de bedre Jorder.

Vaarsæden gav tilsammen kun en lille Høst, i det den helt igennem havde vanskelige Kaar. En stor Mængde Vaarsæd var i 1913 bleven indhøstet i mangelfuld tør Tilstand og tog Varme i Lade eller Stald, hvorved bl. a. Spireevnen svækkedes. Følgen heraf var, at der i Foraaret 1914 blev saaet megen Vaarsæd — særlig Havre — med svækket Spireevne. Dernæst var Forholdene ved Saaningen meget uheldige. Marts Maaned gav henved den dobbelte Regnmængde af, hvad der er det normale for denne Maaned, og det regnfulde Vejr fortsatte sig til omtrent midt i April. Vintermaanederne havde ikke givet den for Jordens Skørning fornødne Frost, og den holdt sig nu derhos drivvaad i Foraaret. Det var under disse Forhold umuligt at faa Jorden bragt i god Tilstand til Saaningen. Selve dette Arbejde blev forhalet af Regnvejret. Endnu midt i April var der saaet meget lidt Vaarsæd, og først et godt Stykke ind i Maj var der tilsaaet. Maj Maaned bragte i og for sig ret gode Vejrforhold for Plantevæksten; ganske vist faldt Regnen i Landets fleste Egne meget sparsomt, men den rigelige Vandbeholdning, som Jorden havde fra Foraaret, maatte anses for indtil videre at være tilstrækkelig. Paa Grund af de foran nævnte Forhold var Vaarsæden dog gennemgaaende tynd. Men Juni Maaned, der netop gav Regn nok til at skade Rugen, gav som sædvanlig alt for lidt til at dække Vaarsædens Vandbehov. Hvor

megen Regn der faldt og hvorledes Regnen fordelte sig i Landets forskellige Egne i de for Vaarsædens Udvikling afgørende Maaneder Maj og Juni fremgaar af følgende Sammenstilling, hvortil er føjet Juli, hvis Regnforhold ligeledes faar nogen Indflydelse paa Vaarsæden (opgivet i mm):

Egn	Maj		Juni		Juli	
	1914	normalt	1914	normalt	1914	normalt
Vendsyssel	32	42	17	43	50	64
Vestlige Jylland	22	43	28	40	101	65
Midt-Jylland	32	43	33	50	104	72
Sydlig Jylland	28	43	64	52	109	72
Østlige Jylland	28	43	24	46	77	69
Fyn, Langeland, Ærø . . .	32	42	50	47	86	63
Midt- og Vest-Sjælland . .	24	36	25	44	113	64
Nordøstlige Sjælland . . .	32	36	18	48	85	71
Sydøstlige Sjæll. og Møen	39	38	31	45	103	67
Lolland-Falster	44	41	43	47	94	69
Bornholm	63	32	12	39	37	59
Hele Landet . . .	31	40	33	46	94	67

Som det ses af Tabellen, gav Maj omtrent normal Regnmængde eller derover i Landets sydlige og østlige Egne, paa Bornholm endog det dobbelte af Normalen; i alle øvrige Egne faldt der betydeligt under det for de paagældende Steder sædvanlige. Juni var særlig tør i Vendsyssel og det nordøstlige Sjælland samt Bornholm. Kun det sydlige Jylland samt Fyn fik normal Regnmængde eller derover. I begge Maaneder tilsammen fik Bornholm og Lolland-Falster mest, nemlig omkring den normale Mængde; Fyn og det sydlige Jylland samt det sydøstlige Sjælland nærmer sig hertil, medens den øvrige Del af Landet fik 30 à 35 mm under Normalen.

Vil man søge et talmæssigt Udtryk for Foldudbytets Afhængighed af Regnmængden i de for Vaarsædens

Vækst afgørende Maaneder Maj og Juni, kan man finde et saadant Udtryk ved først at dele Amterne i Grupper efter Summen af Maj og Juni Maanedes Regnmængde. Dernæst undersøger man, hvor mange Fold hvert Amt i 1914 havde mindre (eller mere) end i Gennemsnit for Femaaret 1909—13t Grupperer man nu Amterne efter Mindreudbyttets Størrelse viser det sig, at de Grupper, der omfatter de regnfattigste Amter, er de samme som de, der har den største Nedgang i Kærneudbyttet, og at de Amter, der har haft den største Regnmængde, har den mindste Nedgang i Udbyttet. Følgende Oversigt viser dette nærmere:

Regnmængde i Maj og Juni mm	Mindreudbytte mod Gennemsnit af 1909—13	
	Byg	Havre*)
under 50	340 kg pr. ha	420 kg pr. ha
50—65	272 — —	330 — —
65—80	163 — —	185 — —
over 80	34 — —	90 — —

Det vil ses, at der er en ret regelmæssig Nedgang i Mindreudbyttet for stigende Regnmængde, og dette gælder baade for Byg og Havre. Men Mindreudbyttet forsvinder ikke ganske; dette er et Udtryk for, at selv saa stor en Regnmængde som over 80 (indtil 90) mm er utilstrækkelig til at betinge normalt Udbytte. Den anvendte Fremgangsmaade er selvfølgelig meget grov, idet mangfoldige andre Faktorer end Nedbørforholdene er medbestemmende for Høstens Størrelse. Men Regnmængden synes at have en saa dominerende Indflydelse, at den stiller alt andet i Skygge. Der er — ogsaa i

*) For Havrens Vedkommende er Frederiksborg Amt udeladt, fordi Tallene for Havrens Foldudbytte i dette Amt er paafaldende stærkt afvigende.

Henhold til beslægtede Undersøgelser af lignende Art fra tidligere Tid — Grund til at antage, at man ved en indgaaende Undersøgelse af de klimatologiske Fremtoningers Relation til Høstudbyttet vilde kunne finde Midler til paa et forholdsvis tidligt Tidspunkt at afgive et ret sikkert Skøn over Størrelsen af den kommende Høst, noget der selvfølgelig paa flere Maader vilde være af Betydning. I det hele vilde det utvivlsomt være højt betimeligt at faa tilvejebragt en nøje Forbindelse mellem den klimatologiske Forskning og Landbruget end der hidtil har været tilstede. Et Tilløb hertil, som blev gjort for nogle Aar siden, førte beklagelsesvis ikke til noget positivt Resultat.

Bygget gav for hele Landet et Kærneudbytte, der er opgjort til 494.100 Tons imod 543.000 Tons i Gennemsnit for 1909—13, altsaa et Mindreudbytte af 49.000 Tons (ca. $\frac{1}{2}$ Mill. Tønder). Særlig lille var Byghøsten i Forhold til tidligere Aar i Frederiksborg, Københavns, Randers, Aalborg og Hjørring Amter, medens den nærmede sig stærkt til »Middelhøst« i Odense, Ringkøbing og Thisted Amter og endog var lidt over de sidste 5 Aars Gennemsnit i Ribe og Maribo Amter. Iøvrigt var Tilbagegangen i Foldudbyttet større for 6rd en for 2rd Byg, særlig paa Sjælland.

Af Havre avledes i Gennemsnit for 1909—13 ialt 774.700 Tons men i 1914 kun 681.100 Tons, altsaa en Nedgang paa 93.600 Tons (henved $1\frac{1}{2}$ Mill. Tønder). Meget smaa Havrefold i Forhold til det sædvanlige avledes over hele Sjælland med Undtagelse af det sydøstlige, samt i det nordlige Jylland, hvor Tilbagegangen var afgjort størst for Hvid Havres Vedkommende, betydelig mindre for den graa Havre.

Hvad endelig Blandsæden angaar, forholdt denne sig selvfølgelig væsentlig som Bygget og Havren. I Stedet for 362.900 Tons som Middel af 1909—13 høstedes 324.100 Tons Blandsæd, altsaa et Mindreudbytte af

38.800 Tons. Hvor nøje Blandsæden i Udbytte følger Bygget og Havren ses af, at i Forhold til Gennemsnittet af 1909—13 gav

	Øerne	Jylland	Hele Landet
Byg.....	92 pCt.	89 pCt.	91 pCt.
Havre.....	86 -	89 -	88 -
Blandsæd.....	88 -	91 -	89 -

Der er selvfølgelig ingen Grund til at antage, at en Blanding af Byg og Havre — og heraf bestaar som bekendt den allermeste Blandsæd — almindeligvis skulde give mere end den af de to Sædarter, der under givne Forhold giver mest; men det er ikke desto mindre en saadan Antagelse, der ligger til Grund for den meste Blandsæddyrkning.

Bælgsæden gav et Udbytte af ialt 6000 Tons, hvilket kun er 69 pCt. af det tidnævnte Gennemsnit. Men Bælgsæddyrkningen er jo nu tilbagetræng til et saa lille Omraade, at den ingen nævneværdig Rolle spiller for Landet som Helhed.

Rodfrugterne og Kartoflerne gav som Helhed et Udbytte, der meget nær svarer til 1909—13, nemlig 99 pCt. heraf, beregnet efter Roemasse, lidt lavere, naar der regnes efter Tørstofmasse, da Tørstofprocenten delvis var lav. Men de forskellige Rodfrugtarter forholdt sig meget forskelligt, hvad Sommerens Vejrforhold og andre Omstændigheder maatte lade vente.

Kartoflerne var i det Hele en af Aarets bedste Afgrøder. Den samlede Kartoffelavl er beregnet til 946.000 Tons (ca. 9¹/₂ Mill. Tønder), hvilket er 104.200 Tons (1.04 Mill. Tønder) mere end Gennemsnittet for 1909—13. Kun 1913 gav en lidt større Kartoffelavl. Navnlig lykkedes de godt i Jylland, hvor Merudbyttet mod 1909—13 var ca. 1 Mill. Tønder. Udbyttet pr. ha var paa Øerne 129 hkg mod 134 for 1909—13, i Jylland 164 mod 145, for hele Landet 155 mod 141 for

1909—13*). I det Hele giver Kartoflerne gennemgaaende større Afgrøde pr. ha i Jylland end paa Øerne. I Gennemsnit for Femaaret 1904—08 var Udbyttet saaledes 114 hkg pr. ha paa Øerne og 131 i Jylland. Det er for saa vidt et Gode, at Forskellen gaar i denne Retning, som Landets hele Kartoffelareal, 61.140 ha (1912) fordeler sig med 45.407 ha i Jylland og 15.733 ha paa Øerne. Men Forholdet var selvfølgelig endnu bedre, om Øernes Kartoffelmarker gav lige saa store Afgrøder som Jyllands. At dette ikke er Tilfældet, kan neppe forklares ved, at Betingelserne fra Naturens Side skulde skulde være bedre i Jylland end paa Øerne; det modsatte er utvivlsomt Tilfældet. Men for store Dele af Jylland spiller Kartoffeldyrkningen en langt større økonomisk Rolle end for største Delen af Øerne, og der lægges vel af den Grund større Vægt paa at give Kartoflerne saa gode Kaar som muligt.

For Runkelroerne var Aaret ligeledes gunstigt. For hele Landet var Runkelroeavlen 296.000 Tons (7 pCt.) større i 1914 end i 1909—13. Omtrent hele dette Overskud falder paa Jylland, hvor Avlen af Runkelroer var 23 pCt. større end i det forudgaaende Femaar. Udbyttet var pr. ha paa Øerne 571 hkg, i Jylland 553 hkg. For 1909—13 var de tilsvarende Tal henholdsvis 547 og 487.

For Kaalroerne var Forholdene meget ugunstige. Paa Øerne gav de et Gennemsnitsudbytte af 441 hkg pr. ha mod 529 i 1909—13. I Jylland var Udbyttet

*) I »Planteavlen 1913« (Tidsskrift for Landøkonomi 1914) er der indløbet nogle Beregningsfejl ved Omregning fra hl til hkg. S. 599, Lin. 5 f. n. skal 82, 89 og 87 rettes til henholdsvis 165, 179 og 175; samme S. Lin. 4 f. n. rettes 67 og 57 til henholdsvis 135 og 123. S. 600, Lin. 1 f. n. skal 87 rettes til 175. S. 601, Lin. 1 f. o. rettes 67 til 135. De Betragtninger, der nederst S. 600 og øverst S. 601 er knyttet til disse Tal, staar derimod ved Magt, da de er skrevet ud fra den af de lave Tal fremkaldte — vanemæssige! — Tankegang, at Tallene betyder Tønder pr. Td. Land, hvad de temmelig nær svarer til. Tidsskriftets Læsere bedes undskyldte Fejlregningen.

kun 401 hkg, i 1909—13 465 hkg. Aarsagen til dette daarlige Resultat er dels at søge i Forsommerens Tørke, som Kaalroerne som bekendt er meget følsomme for, dels og hovedsagelig i stærke Angreb af Kaalmøl-Larver, der optraadte saa ondartet som Tilfældet ikke har været siden 1905. Særlig de sent saaede og sent udyndede Kaalroer led meget stærkt under dette Angreb. — Det er sandsynligt, at dette uheldige Udfald af Kaalroedyrkningen vil virke i Retning af at standse Kaalroens Udbredelse til Fordel for Runkelroerne. Det maa dog erindres, at heller ikke Runkelroerne lykkes lige godt hvert Aar. Og da det jævnlig gaar saadan, at de gode »Runkelroeaar« er mindre gode »Kaalroeaar« og omvendt, vil man, hvor de almindelige Betingelser for begge Arters Trivsel iøvrigt er tilstede, vistnok som oftest staa sig bedst ved at dele Roemarken mellem Runkelroer og Kaalroer.

Turnipsen forholdt sig i det Hele som Kaalroerne og gav paa det nærmeste samme Antal Hektoliter pr. ha. Men naar Turnipsafgrøden omregnes til hkg, træder dens Underlegenhed som sædvanlig stærkt frem. Paa Øerne gav de i Gennemsnit 395 hkg og i Jylland 356 hkg pr. ha. Dertil kommer, at Turnipsens Tørstofindhold var usædvanlig lavt, paa Øerne i Gennemsnit af et meget stort Antal Tørstofbestemmelser 7.9 pCt. mod 9.2 for 1909—13, i Jylland 8.3 mod 9.5 pCt. Da Runkelroernes Tørstofindhold opgives til 12.3 pCt. for Øerne og 11.9 for Jylland og Kaalroernes henholdsvis 11.9 og 11.5, bliver den gennemsnitlige Tørstofmængde pr. ha for de 3 Rodfrugtarter i 1914 saaledes:

	Øerne			Jylland		
	Roer hkg	Tørstof pCt.	hkg	Roer hkg	Tørstof pCt.	hkg
Runkelroer	571	12.3	70	553	11.9	66
Kaalroer	441	11.9	52	401	11.5	46
Turnips	395	7.9	31	356	8.3	30

Dette er et lille Tørstofudbytte af Kaalroer, og for Turnipsens Vedkommende er det ganske kummerligt.

Af Sukkerroer har der kun et enkelt Aar, nemlig 1912, været avlet et større samlet Kvantum. Dette udgjorde for 1914 967.000 Tons, i 1912 1.052.000 Tons. Udbyttet pr. ha var 312 hkg mod 299 for 1909—13. Sukkerproduktionen opgives for 19^{14/15} til 153.000 Tons, hvilket svarer til 5000 kg Sukker pr. ha; i 1912 gik Sukkerudbyttet op til 5310 kg pr. ha, hvilket er det største Sukkerudbytte, vi har havt.

Høudbyttet var som Helhed knapt, nemlig til sammen 1.620.000 Tons, hvilket er 190.000 Tons mindre end i Gennemsnit for 1909—13. Mindreudbyttet fordelte sig ligelig mellem de to Hovedlandsdele. Det var særlig Agerhøet, der gav for lidt, medens Enghøet nærmede sig til Middelhøst.

Halmudbyttet var meget lille. For hele Landet var det 810.000 Tons mindre end for 1909—13. Ogsaa her fordeler Underskudet sig ligelig mellem Øerne og Jylland. Medens Hveden omtrent gav sit normale Halmudbytte, kommer Halvdelen af det nævnte Mindreudbytte paa Rugen, der saaledes ogsaa paa dette Punkt var meget utilfredsstillende.

Egentlige Plantesygdomme optraadte neppe mere ondartede end sædvanlig. Kartofflerne blev ganske vist stærkt angrebne af Kartoffelskimmel (den almindelige »Kartoffelsyge«), men dette er jo kun, hvad der gentager sig hvert eneste Aar; Tidspunktet for Angrebets Optraeden kan være noget vekslende fra Aar til Aar, og i 1914 indfandt Sygdommen sig ikke særlig tidligt; men gennem en meget lang Aarrækkes Erfaringer ved man, at Angrebet aldrig udebliver og intet Aar undlader at formindske Kartoffelafgrøderne stærkt. Det er i Betragtning heraf paafaldende, at saa yderst faa benytter Bordeauxvædske-Overbrusning af Kartoffelmarkerne, efter at dette Middel Gang paa Gang har vist, at det næsten fuldstændig kan forebygge Sygdomsangrebet og det der-

med følgende Tab, naar Overbrusningen bliver foretaget i rette Tid og paa rette Maade. I det Hele vilde det være højst ønskeligt, at man snart lærte at skelne mellem væsentligt og uvæsentligt i Henseende til Plantesygdomme, og satte det fornødne ind paa at forebygge det væsentlige — hvortil Kartoffelskimmel afgjort hører — og indtil videre saa bort fra Smaatingene. Bladrullesygen formindskede mange Steder Udbyttet meget betydeligt. Overfor denne Plage, der, hvor den har faaet Indpas, volder endnu langt større Tab end Kartoffelskimmelen, staar man jo desværre endnu temmelig hjælpeløs. Denne Sag er af saa stor økonomisk Betydning, at det formentlig vilde være fuldt forsvarligt, at den plantepathologiske Forsøgsvirksomhed for en Tid indstillede en Del af sine øvrige Opgaver for i særlig Grad at kunne ofre Kræfter og Midler paa denne Sags Undersøgelse.

Af Skadedyr optraadte, som allerede nævnt, Kaalmøl særdeles ondartet paa Kaalroer og Turnips. Paa Havren fandt der stærke Angreb Sted af Fritfluelarver, som sædvanlig overvejende paa den sent saaede Havre. Ogsaa Havreaalen gjorde vistnok større Skade end sædvanligt, og de to sidstnævnte Skadedyr bidrog sikkert væsentligt til at nedsætte Havrens Foldudbytte. Naar Forholdene tillader rettidig Saaning af Havren — og det gør de som oftest om de end ikke alle Steder gjorde det i Foraaret 1914 —, kan man i alt væsentligt sikre sig mod Tab ved Fritflueangreb. Derimod er der intet Haab om at undgaa Tabene ved Havreaalens Angreb, saalænge man jævnsides med uformindskede Havreareal vedbliver at dyrke Blandsæd i det nuværende — oven i Købet stadig stigende — Omfang.

Forsøgsvirksomheden, saavel ved Forsøgsstationerne som i Landbo- og Husmandsforeningerne, fortsattes i det sædvanlige Spor og uden gennemgribende Forandringer. Ved Statens Forsøgsvirksomhed forberedtes Oprettelse af Forsøgsstationer for Havebrug, idet man

har for Øje dels at samle den hidtil af forskellige Havebrugsorganisationer udførte Forsøgsvirksomhed ved faste Forsøgsstationer, der agtes sammenknyttet med Statens hidtidige Forsøgsvirksomhed paa Planteavlens Omraade, dels paa disse Stationer at optage nye Havebrugsforsøg. Fra Forsøgsstationerne er der udsendt følgende Beretninger: Forsøg med Hvedesorter, Forsøg med Rodfrugstammer, Forsøg med Pødemidler til Bælgsæd, Overvintningsforsøg med Kaalroer, Saatidsforsøg med Sukkerroer; endvidere Beretning om Plantesygdomme i 1913, Om Cellestofbestemmelse i Hø, Prøvedyrkning paa Aarslev Forsøgsstation samt »Studier over Jordbundsbeskaffenhedens Indflydelse paa Bakterielivet og Stofomsætningen i Jordbunden«. Denne sidstnævnte omfattende Afhandling gør Rede for en Aarrækkes overordentlig grundige og særdeles interessante Undersøgelser, foretagne af Bestyrer af Statens Planteavlslaboratorium *Harald R. Christensen*. Afhandlingen var skrevet for Erhvervelse af Doktorgraden ved Københavns Universitet, men blev af Grunde, som udenforstaaende ikke kender og som de faa indviede haardnakket vægrer sig ved at fremlægge, afvist af det paagældende Fakultet. — Af »Meddelelser« fra Statens Forsøgsvirksomhed er der ligeledes udsendt en Række, nemlig om Forsøg med Havresorter, Forsøg med Bygsorter, Afsvampning af Vaarsæd og Græsfrø, Kartofflernes Bladrullesyge, Forsøg med Kartoffelsorter, Bekæmpelse af Kartoffelskimmel med Bordeauxvædske, Afsvampning af Vintersæd og Overvintningsforsøg med Kaalroer. — I Sommeren 1914 købte Staten Ejendommen Virumgaard ved Lyngby til Brug for den derværende Forsøgsstation. De foran nævnte Beretninger og Meddelelser findes alle i »Tidsskrift for Planteavl«. Dette Tidsskrift, der nu har bestaaet i 20 Aar, og som er Fortsættelse af Tidsskriftet »Om Landbrugets Kulturplanter«, hvoraf der udkom 11 Bind, rummer en overordentlig rig Fylde af Viden og sikre Erfaringer paa Agerbrugets vidtstrakte Omraade. Efterhaanden som Bindenes Antal og

Størrelse voksede, blev det imidlertid en vanskelig Sag, selv for den specielle Fagmand og endnu langt mere for den praktiske Landmand at orientere sig i dette rige Materiale, at holde Rede paa, hvad der fandtes deri og hvor hver Ting fandtes. For at raade Bod herpaa, har Tidsskriftets Redaktør, Sekretær *H. C. Larsen*, udarbejdet et General-Register til samtlige 31 Bind og udført dette Arbejde med en Grundighed, Omhu og Udførlighed, som i alt Fald her hjemme er ukendt, og som kunde tjene som Mønster for Udarbejdelse af Hovedregistre til andre Tidsskrifter. Med dette Register er Tidsskriftets Indhold bleven saare let tilgængelig for enhver, der har Brug for det. — Fra hver især af de 4 Fællesforeninger foreligger der som sædvanlig baade omfangsrige og indholdsrige Beretninger om Landboforeningernes mangeartede Forsøg saa vel som om deres øvrige omfattende og betydningsfulde Arbejde til Planteavlens Fremme. Ogsaa fra Fælles-Husmandsforeningerne er der fremkommen Planteavlsberetninger ligesom — for første Gang — fra Bornholms landøkonomiske Forening. Endelig foreligger der som sædvanlig en Aarsberetning fra Dansk Frøkontrol, indeholdende talrige oplysende Enkeltheder. Det kan imidlertid ikke nægtes, at det i og for sig værdifulde Indhold af alle disse Beretninger, særlig de store Beretninger fra Landboforeningerne, til en vis Grad henligger som »dødt Stof«, fordi det er altfor lidt overskueligt. Det er for en væsentlig Del kun at betragte som Raamateriale, der umuligt kan komme til den Anvendelse, som det efter sin Værdi burde, før det bliver grundigt bearbejdet. Det maa haabes, at de Tanker, der i det sidste Aar har været fremme angaaende Bearbejdelse af dette Materiale, i en nær Fremtid maa blive til Virkelighed. Først herved vil det kunne bringes over i en saadan Skikkelse, at det kan komme til at gøre sin fulde Nyttevirkning.